

פרשת כי תצא תשפ"ו. גליון מס' 122

חומש רס"י משולב

פרשת כי תצא, דברים כא (ז) – כה, ק"י פסוקים

פרק בא

(י) כִּי־תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל־אֹיְבֶיךָ וַנִּתְּנוּ יָדְךָ אֶל־הָיָד בְּיָדְךָ וּשְׁבִית שְׁבִי: כִּי תֵלֵךְ לַמִּלְחָמָה. בַּמִּלְחָמָה הַרְשֹׁת הַכְּתוּב מַדְבֵּר, שְׁבַמִּלְחָמָת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֵין לֹמֵר וּשְׁבִית שְׁבִי, שֶׁהִי כִּבְר נֶאֱמַר (לְעִיל כ טז) לֹא תַחִיה כָּל נִשְׁמָה. וְשָׁכִית שָׁכִי. לְרַבּוֹת כְּנַעֲנִים שְׁבוּתָה, וְאִף עַל פִּי שֶׁהִם מִשְׁבַּע אֹמֹת:

(יא) וְרֵאִיתָ בַּשָּׂבִי אִשָּׁת אֲפִילוֹ אִשֵּׁת יִפְתִּיתָאֵר וְחִשְׁקָתָ בָּהּ וְלִקַּחְתָּ לָךְ לְאִשָּׁה. לֹא דַבְּרָה תוֹרָה אֲלֵא כִּנְגֵד יֵצֵר הָרַע, שֶׁאִם אֵין הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְּרִיה יִשְׁאֵנָה בְּאִסּוּר. אֲבָל אִם נִשְׁאָה, סוּפוּ לִהְיוֹת שׁוֹנָא, שֶׁנֶּאֱמַר אַחֲרָיו (לֵהֲלֵן פֶּסוּק טו) כִּי תִהְיֶין לְאִישׁ וְגו' (וְשִׁמְרִי וְשִׁמְרִי הָאֲחִת אֲהוּבָה וְהָאֲחִת שְׁנִיאוּהָ), וְסוּפוּ לְהוֹלִיד מִמֶּנָּה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרָה, לִכְך נִסְמָכוּ פִּרְשִׁיּוֹת הַלּוֹ:

(יב) וְהִבֵּאתָהּ אֶל־תּוֹךְ בֵּיתְךָ וְגִלְחָהּ אֶת־רֹאשָׁהּ וְעָשִׂתָהּ אֶת־צַפְרָנֶיהָ. תִּגְדֵּלָהּ כְּדִי שֶׁתִּתְּנוּל:

(יג) וְהִסִּירָהּ אֶת־שְׁמֹלֹת שְׂבִיָּהּ מִעֲלֶיהָ לִפִּי שֶׁהִם נָאִים, שֶׁהִגִּים בְּנוֹתֵיהֶם מִתְקַשְׁטוֹת בַּמִּלְחָמָה בְּשִׁבִּיל לְהַזְנוֹת אַחֲרֵים עִמָּהֶם וּשְׁבִיָּהּ בְּבֵיתָךְ בֵּית שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, כִּנְסָה וְנִתְקַל בָּהּ, יוֹצֵא וְנִתְקַל בָּהּ, רֹאֵה בְּכִיִּיתָהּ, רֹאֵה בְּנוֹלָה, כְּדִי שֶׁתִּתְּנָה עָלָיו וּבִכְתָּהּ אֶת־אֲבִיהָ וְאֶת־אִמָּהּ יֵרַח יָמִים כָּל כֶּךָ לִמָּה, כְּדִי שֶׁתִּהְיֶה בֵּית יִשְׂרָאֵל שֶׁמִּחָה וְזוֹ עֲצָבָהּ, בֵּית יִשְׂרָאֵל מִתְקַשְׁטֵת וְזוֹ מִתְּנוּלָת וְאַחֲרָיָה כִּן תִּבְּאֵה אֶל־יָדָהּ וּבְעֲלָתָהּ וְהִתְיָה לָךְ לְאִשָּׁה:

(יד) וְהָיָה אִם־לֹא תִפְצֹתָ בָּהּ הַכְּתוּב מִבְּשָׂרְךָ שׁוֹפֵךְ לִשְׁנֹאוֹתָהּ וְשִׁלְחָתָהּ לְנִפְשָׁהּ וּמִכָּר לִאֶת־מִכְרָהּ בְּכֶסֶף לֹא־תִתֶּנָּהּ בָּהּ לֹא תִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ, בְּלִשׁוֹן פֶּרְסִי קוֹרִין לְעַבְדוֹת וּשְׁמוֹשׁ 'עִימָרָה'. מִיִּסּוּדוֹ שֶׁל רַבִּי מִשֶּׁה הִדְרִשֵּׁן לְמַדְתִּי כֵּן תִּתֵּן אֶשֶׁר עֲנִיתָהּ: ס

(טו) כִּרְתִּילֶיךָ לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאֲחִת אֲהוּבָה וְהָאֲחִת שְׁנִיאוּהָ וְיִלְדֵרְלָהּ בָּנִים הָאֲהוּבָה וְהַשְׁנִיאוּהָ וְהָיָה הֶבֶן הַבְּכֹר לְשִׁנְיָאָה: (טז) וְהָיָה בְּיוֹם הַנִּחִילוֹ אֶת־בָּנָיו אֶת־אֲשֶׁר־יִהְיֶה לוֹ לֹא יוֹכֵל לְכַבֵּר אֶת־בְּרָךְ־הָאֲהוּבָה עַל־פְּנֵי כֶךָ הַשְׁנִיאוּהָ הַבְּכֹר:

(יז) כִּי אֶת־הַבְּכֹר בְּרָךְ־הַשְׁנִיאוּהָ יִכִּיר לָתֵת לוֹ פִּי שְׁנֵים כִּנְגֵד שְׁנֵי אַחֲרֵים בְּכָל אֲשֶׁר־יִמָּצֵא לוֹ מִכָּאן שֶׁאֵין הַבְּכֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנֵים בְּרָאוּ לִבָּא אַחֲרֵי מִיתַת הָאֵב, כְּבִמְחֻזָּק כִּי־הוּא רֹאשִׁית אֲנֹל מִשְׁפָּט הַבְּכֹרָה: ס

(יח) כִּרְיָהּ לְאִישׁ בֶּן סוֹרֵר סֹר מִן הָדָר וּמוֹרָה מִסֵּרֵב בְּדַבְּרֵי אֲבִיו, לִשׁוֹן מִמְרִים אֵינְנוּ שִׁמְעַם בְּקוֹל אֲבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ וְיִסְרֵי אִתּוֹ וְלֹא יִשְׁמַע אֶל־יָהּ:

וְיִסְרֵי אִתּוֹ. מִתְּרִין בּוֹ בְּפִנֵּי שְׁלֹשָׁה וּמִלְקִין אִתּוֹ. בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרָה אֵינּוּ חַיִּים עַד שֶׁיִּגְנוּבוּ וְיֹאכֵל תְּרִסְיִמֵּר בְּשָׂר וְיִשְׁתֶּה חֲצִי לֹג יוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (לֵהֲלֵן פֶּסוּק

(כ) זֹלֵל וְסוֹבָא, וְנֶאֱמַר (מִשְׁלִי כג, כ) אֵל תִּהְיֶה בְּסוֹבָאֵי יוֹן בְּזוּלִילֵי בְּשָׂר לְמוֹ. וְבֶן סוֹרֵר וּמוֹרָה נִהְרָג עַל שֶׁם סוּפוֹ, הַגִּיעָה תוֹרָה לְסוֹף דַּעְתּוֹ, סוֹף שֶׁמִּכְלָה מִמּוֹן אֲבִיו וּמִבְקֵשׁ לִימּוּדוֹ וְאֵינוֹ מוֹצֵא, וְעוֹמֵד בְּפִרְשֵׁת דְּרִכִּים וּמִלִּטָּם אֶת הַבְּרִיּוֹת, אִמְרָה תוֹרָה יְמוּת זָכָאֵי וְאֵל יְמוּת חַיִּים:

(יט) וְתִפְּשׂוּ בּוֹ אֲבִיו וְאִמּוֹ וְהוֹצִיאוּ אִתּוֹ אֶל־זִקְנֵי עִירוֹ וְאֶל־שַׁעַר מִקְדָּמוֹ: (כ) וְאִמְרוּ אֶל־זִקְנֵי עִירוֹ בְּנֵנוּ זֶה סוֹרֵר וּמוֹרָה אֵינְנוּ שִׁמְעַם בְּקוֹלָנוּ וְזֹלֵל וְסוֹבָא:

(כא) וְיִדְגְּמוּהוּ כָּל־אֲנָשֵׁי עִירוֹ בְּאֲבָנִים וְמוֹת וּבְעֶרְתָּ הָרַע מִקִּרְבְּךָ וְכָל־יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִרְאוּ. מִכָּאן שֶׁצָּרִיךְ הַכְּרָזָה בְּבֵית דִּין, פְּלוּנִי נִסְקָל עַל שֶׁהִיָּה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרָה: ס

*

שני

(כב) וְכִי־יִהְיֶה בְּאִישׁ חֲטָא מִשְׁפָּט־מוֹת וְהוֹמָת סְמִיכוֹת הַפִּרְשִׁיּוֹת מִגִּיד, שֶׁאִם חֲסִים עָלָיו אֲבִיו וְאִמּוֹ, סוֹף שֶׁיֵּצֵא לְתַרְבוֹת רַעָה וְיַעֲבֹר עֲבִירוֹת וְיִתְחַיֵּב מִיתָה בְּבֵית דִּין וְתִלְתִּית אִתּוֹ עַל־עֵץ. רְבוּתִינוֹ אִמְרו - כָּל הַנִּסְקָלִין נִתְּלִין, שֶׁנֶּאֱמַר (פֶּסוּק הַבָּא) כִּי קָלֵלֵת אֱלֹהִים תִּלּוּ, וְהַמְבַרֵּךְ ה' בְּסִקִּילָה:

(כג) לֹא־תִלְוִין נִבְלָתוֹ עַל־הָעֵץ כִּי־קִבְּרוֹ תִקְבְּרֵנוּ בְּיוֹם הַיּוֹם כִּי־קָלֵלֵת אֱלֹהִים תִּלּוּ זִלְזוּלָהּ שֶׁל מֶלֶךְ הוּא, שֶׁאִם עֲשׂוֹי בְּדַמּוֹת דִּיוֹקָנוֹ וְיִשְׂרָאֵל הֵם בְּנָיו. מִשֶּׁל לְשֵׁנֵי אַחֲרֵים תְּאוֹמִים שֶׁהִיוּ דוֹמִין זֶה לַזֶּה, אֶחָד נַעֲשֶׂה מֶלֶךְ וְאֶחָד נִתְּפֵס לְלִסְטִיּוֹת וְנִתְּלָהּ, כָּל הַרְוָאָה אִתּוֹ אֹמֵר הַמֶּלֶךְ תִּלּוּ. כָּל קָלֵלָה שֶׁבִּמְקָרָא לְשׁוֹן הַקֵּל וְזִלְזוּל, כְּמוֹ (מִלְכִּים א' ב, ח) וְהוּא קָלֵלֵי קָלֵלָה נִמְרָצֵת, וְלֹא תִטְמָא אֶת־אֲדָמָתָךְ אֲשֶׁר יָקוּק אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נִחְלָה: ס

פרק כב

(א) לֹא־תִרְאֶה אֶת־שׁוֹר אֲחִיךָ אוֹ אֶת־שִׁי נִדְחִים וְהִתְעַלְמָתָ מֵהֶם הַשֶּׁבֶת תִּשְׁכַּם לְאֲחִיךָ: וְהִתְעַלְמָתָ. כּוֹשֵׁב עֵין כָּאֵלּוֹ אֵינוֹ רֹאֵהוּ. לֹא תִרְאֶה, וְהִתְעַלְמָתָ. לֹא תִרְאֶה אִתּוֹ שֶׁתִּתְעַלֵּם מִמֶּנּוּ, זֶהוּ פְּשׁוּטוֹ. וְרְבוּתִינוֹ אִמְרו פַּעֲמִים שֶׁאִתָּה מִתְעַלֵּם וְכו':

(ב) וְאִסְרָא קְרֹב אֲחִיךָ אֶל־יָדְךָ וְלֹא יִדְעָתָ וְאִסְפַּתָּ אֶל־תּוֹךְ בֵּיתְךָ וְהָיָה עִמָּךְ עַד דְּרֹשׁ אֲחִיךָ אִתּוֹ וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁיִּתְּנָהּ לוֹ קוֹדֵם שִׁדְרָשׁוֹ, אֲלֵא דִרְשָׁהּ שֶׁלֹּא יִהְיֶה רִמָּאִי, וְהַשְׁבַּתוֹ לוֹ. שֶׁתִּהְיֶה בּוֹ הַשְׁבָּה, שֶׁלֹּא יֹאכֵל בְּבֵיתְךָ כְּדִי דַמְיוֹ וְתִתְּבַעֵם מִמֶּנּוּ. מִכָּאן אִמְרו, כָּל דַּבְּרֵי שְׁעוֹשָׁה וְאֹכֵל יַעֲשֶׂה וְיֹאכֵל, וְשִׁאֲנוֹ עוֹשֶׂה וְאֹכֵל יִמְכֹּר:

(ג) וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְחִמְרוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְלָתוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל־אֲבֵדָת אֲחִיךָ אֲשֶׁר־תִּאֲבָד מִמֶּנּוּ וּמִצָּאָתָהּ לֹא תוֹכֵל לְהִתְעַלֵּם. לְכַבּוֹשׁ עֵינְךָ כָּאֵילוֹ אֵינְךָ רֹאֵה אִתּוֹ: ס

(ד) לאִתְּרֵאָה אֶת־חֲמוֹר אֶחָיִד אוֹ שׂוֹרֵז נָפְלִים בְּדֶרֶךְ וְהִתְעַלְמֵת מֵהֶם הַקָּם תִּקָּם זו טעניה, להטעין משאוי שנפל מעליו עָמּוּ. עם בעליו. אבל אם הלך וישב לו ואמר לו - הואיל ועליך מצוה אם רצית לטעון טעון, פטור: ס

(ה) לֹא־יִהְיֶה כְּלִי־גִבֹר עַל־אִשָּׁה שֶׁתֵּהָא דומה לאיש כדי שתלך בין האנשים, שאין זו אלא לשם ניאוף, וְלֹא־יִלְבֹּשׁ גִּבֹר שְׂמֹלֶת אִשָּׁה לילך ולישב בין הנשים. דבר אחר שלא ישיר שער הערוה ושער של בית השחי, כִּי תִעָבֶת יִקָּץ אֶל־הָיִד בְּלַעֲשָׂה אֵלָּה: כי תוענת. לא אסרה תורה אלא לבוש המביא לידי תועבה: פ

(ו) כִּי יִקְרָא קִרְצָפוֹר לְפָנָיִךְ, כי יקרא. פרט למזומן בְּדֶרֶךְ בְּכָל־עֵץ אוֹ עַל־הָאֶרֶץ אֲפֹרֹתִים אוֹ בִּיצִים וְהָאֵם רִבְצָת עַל־הָאֲפֹרֹתִים אוֹ עַל־הַבִּיצִים לֹא־תִקַּח הָאֵם עַל־הַבָּנִים. בעודה על בניה:

(ז) שְׁלַח תְּשַׁלַּח אֶת־הָאֵם וְאֶת־הַבָּנִים תִּקְחֵלָךְ לְמַעַן יֵיטֵב לָךְ וְהֶאֱרַכְתָּ יָמִים. אם מצוה קלה שאין בה חסרון כִּס, אמרה תורה למען ייטב לך והארכת ימים, קל וחומר למתן שכרן של מצות חמורות: ס

*

שלישי

(ח) כִּי תִבְנֶה בַּיִת חֲדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לַגֹּף, כי תבנה בית חדש. אם קיימת מצות שלוח הקן סופר לבנות בית חדש ותקיים מצות מעקה, שמצוה גוררת מצוה, ותגיע לכרם ושדה ולבגדים נאים, לכך נסמכו פרשיות הללו. מַעֲקֶה. גדר סביב לגג. ואונקלוס תרגם תיקא, כעין תיק שמשמר מה שבתוכו, וְלֹא־תִשֵּׂים דָּמִים בְּבֵיתְךָ כִּי־יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ. ראוי זה ליפול, ואף על פי כן לא תתגלגל מיתתו על ידך, שמגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב: ס

(ט) לֹא־תִזְרַע בְּרִמְכָּךְ כְּלָאִים חֹטֵה ושעורה וחרצן במפולת יד פְּנִיתִיךָ כְּשֶׁתִּזְרַעוּם וְתִסְתַּאֲבַּ. כל דבר הנתעב על האדם, בין לשבח כגון הקדש, בין לגנאי כגון איסור, נופל בו לשון קדש, כמו (ישעיה סה, ה) אל תגש בי כי קדשתיך הַמְּלֵאָה זה מילוי ותוספת שהזרע מוסיף הִזְרַע אֲשֶׁר תִּזְרַע וְתִבּוֹאֶת הַבָּרִים: ס

(י) לֹא־תִתְחַרֵּשׁ בַּשּׁוֹר־וּבַחֲמוֹר יַחְדָּו. הוא הדין לכל שני מינים שבעולם, והוא הדין להנהיגם יחד קשורים זוגים בהולכת שום משא: ס

(יא) לֹא תִלְבֹּשׁ שְׁעָטָנִי צִמְר וּפְשָׁתִים יַחְדָּו: שְׁעָטָנִי. לשון עירוב. ורבותינו פירשו שוע טווי ונוז: ס

(יב) גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה־לָּךְ עַל־אַרְבַּע כְּנֻפּוֹת בְּסוּתְךָ אֲשֶׁר תִּכְסֶּה־בָּהּ: גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לך. אף מן הכלאים, לכך סמכן הכתוב: ס

(יג) כִּרְיָקָח אִישׁ אִשָּׁה וְגַם אֵלֶיהָ וּשְׁנָאָה. 1010 :-

(יד) וְשֵׁם לָהּ עֲלִילָת דְּבָרִים עֲבִירָה גִּירָתָהּ, עבר על לא תשנא (ויקרא יט ז), 1010 לבא לידי לשון הרע והוצא עליה שם רע וְאָמַר אֶת־הָאִשָּׁה הַזֹּאת מְכָאן שֶׁאִין אֹמֵר דְּבַר אֵלָּא בִּפְנֵי בַעַל דִּין לְקַחְתִּי וְאֶקְרַב אֵלֶיהָ וְלֹא־מִצָּאִיתִי לָהּ בְּתוּלִים:

(טו) וְלָקַח אֶבִי הַנֶּעֱרָ וְאָמַר מִי שֶׁגְּדָלוּ גִידוּלִים הָרַעִים יִתְבַּזּוּ עֲלֶיהָ וְהוֹצִיאוּ אֶת־בְּתוּלִי הַנֶּעֱרָ אֶל־זִקְנֵי הָעִיר הַשְּׂעָרָה:

(טז) וְאָמַר אֶבִי הַנֶּעֱרָ מִלֵּמַד שֶׁאִין רְשׁוֹת לֹאִשָּׁה לְדַבֵּר בִּפְנֵי אִישׁ אֶל־הַזְּקָנִים אֶת־בְּתוּלִי נִתְּנִי לְאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה וְיִשְׁנָאָה:

(יז) וְהִנֵּה־הָיָה שֵׁם עֲלִילָת דְּבָרִים לֹא־מִצָּאִיתִי לְבִתְךָ בְּתוּלִים וְאֵלָּה בְּתוּלִי בְּתִי וּפְרָשׁוֹ הַשְּׂמִלָּה לְפָנֶי זִקְנֵי הָעִיר: וּפְרָשׁוֹ הַשְּׂמִלָּה. הרי זה משל, מחוורין הדברים כשמלה:

(יח) וְלָקַחוּ זִקְנֵי הָעִיר־הַהִיא אֶת־הָאִישׁ וְיִסְרוּ אֹתוֹ. מלקות:

(יט) וְעָנְשׁוּ אֹתוֹ מֵאָה כֶּסֶף וְנָתַנוּ לְאֶבִי הַנֶּעֱרָה כִּי הוֹצִיאָ שֵׁם רָע עַל בְּתוּלָתִי יִשְׂרָאֵל וְלֹדְתֶיהָ לְאִשָּׁה לֹא־יִכָּל לְשַׁלַּח כְּלִי־מִיּוֹ: ס

(כ) וְאִם־אָמַת הִיָּה הַדֹּבֵר הִיא בַּעֲדֵים וְהִתְרַאָּה שְׁזֵנָתָה לֹא־חֵרֶם אִירֹסִין לֹא־נִמְצָאוּ בְּתוּלִים לְנֶעֱרָ:

(כא) וְהוֹצִיאוּ אֶת־הַנֶּעֱרָ אֶל־פֶּתַח בֵּית־אֲבִיהָ רֹאוּ גִידוּלִים שֶׁגְּדָלְתָם וְסִקְלוּהָ אֲנָשִׁי עִירָה בַּמַּעֲמָד כֹּל אֲנָשִׁי עִירָה בְּאֲבָנִים וְמָתָה כִּרְעֻשָּׁתָהּ נִבְלָה בִּישְׂרָאֵל לְזִנוּת בֵּית אֲבִיהָ כִּמוֹ 'בְּבֵית אֲבִיהָ' וּבְעֶרְתָּ הָרַע מִקֶּרְבֶּךָ: ס

(כב) כִּרְיָמָא אִישׁ שֶׁכָּב עַם־אִשָּׁה בְּעַלְתָּפֶעַל וּמָתוּ גַם־שְׁנֵיהֶם הָאִישׁ הַשֶּׁכָּב עִם־הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה, וּמָתוּ גַם שְׁנֵיהֶם. להוציא מעשה חדודים שאין האשה נהנית מהם. גַּם. לרבות הבאים אחריהם (ס"א מאחוריהם). דבר אחר גַּם שניהם לרבות את הולד, שאם היתה מעוברת אין ממתנין לה עד שתלד וּבְעֶרְתָּ הָרַע מִישְׂרָאֵל: ס

(כג) כִּי יִהְיֶה נֶעֱרָ בְּתוּלָה מֵאֲרָשָׁה לְאִישׁ וּמִצָּאָה אִישׁ בָּעִיר וְשָׁכַב עִמָּהּ: וּמִצָּאָה אִישׁ בָּעִיר. לפיכך שכב עמה, פרצה קוראה לגנב. הא אילו ישבה בביתה לא אירע לה:

(כד) וְהוֹצִאתָם אֶת־שְׁנֵיהֶם אֶל־שַׁעַר הָעִיר הַהִוא וְסִקְלָתָם אֹתָם בְּאֲבָנִים וּמָתוּ אֶת־הַנֶּעֱרָ עַל־דֹּבֵר אֲשֶׁר לֹא־צִעֲקָה בָּעִיר וְאֶת־הָאִישׁ עַל־דֹּבֵר אֲשֶׁר־עָנָה אֶת־אִשְׁתּוֹ רָעָהּ וּבְעֶרְתָּ הָרַע מִקֶּרְבֶּךָ: ס (כה) וְאִם־בִּשְׂדֶּה יִמְצָא הָאִישׁ אֶת־הַנֶּעֱרָ הַמֵּאֲרָשָׁה וְהַחֲיוּקֶבֶה הָאִישׁ וְשָׁכַב עִמָּהּ וּמָתָה הָאִישׁ אֲשֶׁר־שָׁכַב עִמָּהּ לְבָדוֹ:

(כו) וְלִנְעָר לֹא־תַעֲשֶׂה דְּבַר אֵין לְנֶעֱרָ חֲטָא מוֹת כִּי בְּאֲשֶׁר יָקוּם אִישׁ עַל־רַעְהוֹ וְרָצָחוּ לְפָנָיו בְּנֵי הַדֹּבֵר הַזֶּה. לפי פשוטו זהו משמעו, כי אנוסה היא ובחזקה עמד עליה כאדם העומד על חברו להרגו. ורבותינו דרשו בו, הרי זה בא ללמד ונמצא למד וכו':

(כז) כִּי בִשְׂדֶה מִצָּאָה צִעֲקָה הַנֶּעֱרָ הַמֵּאֲרָשָׁה וְאֵין מוֹשִׁיעַ לָּהּ: (כח) כִּי יִמְצָא אִישׁ נֶעֱרָ בְּתוּלָה אֲשֶׁר לֹא־אֲרָשָׁה וְתַפְשָׁהּ וְשָׁכַב עִמָּהּ וּנְמָצָאוּ: (כט) וְנָתַן הָאִישׁ הַשֶּׁכָּב עִמָּהּ לְאֶבִי הַנֶּעֱרָ חֲמִשִּׁים כֶּסֶף וְלֹדְתֶיהָ לְאִשָּׁה תַּחַת אֲשֶׁר עָנָה לֹא יִכָּל לְשַׁלַּח כְּלִי־מִיּוֹ: ס

פרק כג

(א) לֹא־יִקַּח אִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ אֶבְיוֹ אֵין לוֹ בַּה לְקוֹחִין וְאֵין קִידוּשִׁין תּוֹפְסִין בַּה וְלֹא יִגְלֶה בְּנֶה אֶבְיוֹ. שומרת יבם של אביו הראויה לאביו. והרי כבר הוזכר עליה משום (ויקרא יח, יד) ערות אחי אביו, אלא לעבור על זו בשני לאוין, ולסמוך לה (להלן פסוק ג) לא יבא ממזר, ללמד שאין ממזר אלא מחייבי כריתות, וקל וחומר מחייבי מיתות בית דין, שאין בעריות מיתות בית דין שאין בה כרת: ס

(ב) לֹא־יָבֹא פְּעוּעַ־דָּבָא שֶׁנִּפְצְעוּ או שֶׁנִּדְכְּאוּ בִּיצִים שֶׁל וּבְרֹת שֶׁפָּכָה שֶׁנִּכְרַת הַגִּיד וְשׁוּב אִינוֹ יוֹרֵה קִילוֹחַ זֶרַע אֲלֵא שׁוֹפֵךְ וְשׁוֹתֵת וְאִינוֹ מוֹלִיד בְּקֶהֱל יִקּוֹק: ס

(ג) לֹא־יָבֹא מִמּוֹר בְּקֶהֱל יִקּוֹק לֹא יֵשֶׁא יִשְׂרָאֵלִית גַּם דְּוֹר עֲשִׂיָּי לֹא יֵבֹא לוֹ בְּקֶהֱל יִקּוֹק: ס

(ד) לֹא־יָבֹא עֲמוּנִי וּמוֹאֲבִי בְּקֶהֱל יִקּוֹק לֹא יֵשֶׁא יִשְׂרָאֵלִית גַּם דְּוֹר עֲשִׂיָּי לֹא־יָבֹא לָהֶם בְּקֶהֱל יִקּוֹק עֲדֵעוּלָם:

(ה) עַל־דָּבָר עַל הָעֵצָה שִׁיעֲצוּ אֶתְכֶם לְהַחֲטִיֵּאכֶם אֲשֶׁר לֹא־קִדְּמוּ אֶתְכֶם בְּלָחֶם וּבִמֵּי בְּדָרְךָ כִּשְׁהֵייתֶם בְּטִירוֹף בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְאֲשֶׁר שָׁכַר עֲלֶיךָ אֶת־בְּלָעַם בְּרַבְעוֹר מִפְּתוֹר אֶרֶץ נִדְרִים לְקַלְלָךְ:

(ו) וְלֹא־אָבָה יִקּוֹק אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמַע אֶל־בְּלָעַם וַיַּחֲפֹךְ יִקּוֹק אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת־הַקֶּלֶל לְבִרְכָּה כִּי אֶהְיֶה יִקּוֹק אֱלֹהֶיךָ:

(ז) לֹא־תִדְרֹשׁ שְׁלָמָם וְטַבְתָּם מִכָּלל שֶׁנֶּאֱמַר (לֵהֲלַן פִּסּוֹק יז) 'עַמְךָ יֵשֶׁב בְּקִרְבְּךָ', יִכּוֹל אִף זֶה כֵּן, תִּלְמוּד לֹמַר לֹא תִדְרֹשׁ שְׁלוֹמָם כְּלִימִיד לְעוֹלָם: ס

*

רביעי

(ח) לֹא־תִתְעַב אֲדָמִי לְגַמְרִי, וְאִף עַל פִּי שְׂרָאוֹי לֶךְ לִתְעַבּוּ שִׁיעָא בְּחִרְבַּ לְקִרְאָתְךָ כִּי אֲחִיד הָיָא, לֹא־תִתְעַב מִצְרִי כִּי־גֵר הָיִיתָ בְּאֶרֶץ: לֹא תַעֲנֵנ מַלְרִי, מַכֵּל וְכֹל, אִף עַל פִּי שֶׁזִּרְקוּ זְכוּרִיכֶם לִיאֹר. מֵה טַעַם, שֶׁהָיוּ לָכֶם אֲכַסְיָא בִּשְׁעַת הַדַּחֲק. לִפְיֶכָּר :-

(ט) בָּנִים אֲשֶׁר־יִוָּלְדוּ לָהֶם דְּוֹר שְׁלִישִׁי יָבֹא לָהֶם בְּקֶהֱל יִקּוֹק, וְשֶׁאֵר הָאוֹמוֹת מוֹתֵרִין מִיָּד. הָא לְמַדַּת שֶׁהַמַּחֲטִּיא אֶל־אִדָּם קִשָּׁה לוֹ מִן הַהוֹרֵגוּ, שֶׁהַהוֹרֵגוּ הוֹרֵגוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהַמַּחֲטִּיא מוֹצִיא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא, לִפְיֶכָּר אֲדוֹם שֶׁקִּדְּמָם בְּחִרְבַּ לֹא נִתְעַב וְכֵן מִצְרִים שֶׁטַּבְּעוּם, וְאֵלּוּ שֶׁהַחֲטִיאוּם נִתְעַבּוּ: ס

(י) כִּי־תֵצֵא מִחֲנֶה עַל־אִיבֶיךָ וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל דְּבַר רָע. שֶׁהַשְׁטַן מִקְטָר בִּשְׁעַת הַסִּכְנָה:

(יא) כִּי־הָיָה בְּךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא־הָיָה טָהוֹר מִקְרָה־לְלִילָה דְּבַר הַכְּתוּב בַּהוּוֹה וְיֵצֵא אֶל־מַחֲוִין לְמַחֲנֶה זֹה מִצוֹת עֲשֵׂה לֹא יָבֹא אֶל־תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה. זֹה מִצוֹת לֹא תַעֲשֶׂה. וְאִסּוֹר לִיכַנס לְמַחֲנֶה לוֹיָהּ, וְכֹל שֶׁכֵּן לְמַחֲנֶה שְׂכִינָה:

(יב) וְהָיָה לְפָנֶיךָ עָרֵב יִרְחֹץ בְּמֵיִם סֹמֹךְ לְהַעֲרֵב שִׁמְשׁוֹ יִטְבּוֹל, שְׂאִינוֹ טוֹהוֹר בְּלֹא הָעֵרֵב שִׁמְשׁוֹ וְכִבְּאֵה הַשֶּׁמֶשׁ יָבֹא אֶל־תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה:

(יג) וְיָדָה תִּהְיֶה לְךָ כְּתָרְגוֹמוֹ [וְאֵתֵר], כִּמוֹ (בַּמִּדְבָּר ב, יז) אִישׁ עַל יָדוֹ מַחֲוִין לְמַחֲנֶה חוּץ לְעֵנִי וְיֵצֵאתָ שָׁמָּה חוּץ:

(יד) וְיָתֵד תִּהְיֶה לְךָ עַל־אֹנֶךְ לְבַד מִשָּׂאֵר כְּלֵי תַשְׁמִישׁ. לְזִנְךָ. כִּמוֹ כְּלֵי זִינְךָ וְהָיָה בְּשִׁבְתְּךָ חוּץ וְחִפְרָתָה כְּהָ וְשִׁבְתָּ וְכִסִּיתָ אֶת־צִאָתָךְ:

(טו) כִּי יִקּוֹק אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקִרְבְּ מַחֲנֶה לְהַצִּילְךָ וְלִתֵּת אִיבֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ וְלֹא־יִרְאֶה בְּךָ עֲרוֹת דְּבַר, וְכֹל יִכְאֵה כֵּן. הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲרוֹת דְּבַר וְשֶׁבֶ מֵאַחֲרֶיךָ: ס

(טז) לֹא־תִסְגִּיר עֶבֶד אֶל־אֲדֹנָיו אֲשֶׁר־יִנְצֵל אֱלֹהִים מֵעַם אֲדֹנָיו: לֹא תַסְגִּיר עַבְדְּךָ. כְּתָרְגוֹמוֹ (לֹא תִמְסַר עֶבֶד עִמְּיָן לִיָּד רַבּוֹנָה). דְּבַר אַחֵר אִפִּילוֹ עַבְדִּי כִנְעָנִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁבִּרְחָה מִחוּצָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל:

(יז) עֲמֹךְ יֵשֶׁב בְּקִרְבְּךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בְּטוֹב לוֹ לֹא תִנְגַּנּוּ: ס

(יח) לֹא־תִהְיֶה קִדְּשָׁה מוֹפְקֶת, מִקְדָּשֶׁת וּמִזְמִנָּה לְזִנוּת מִבְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וְלֹא־יִהְיֶה קִדְּשׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְכֹל יֵהִי קִדָּשׁ. מִזְמִין לְמִשְׁכַּב זָכָר. וְאוֹנְקוֹלוֹס תִּרְגַּם לֹא תִהָּא אֶתְתָּא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְגַבְרָא עַבְדָּא, שְׂאִף זֹה מוֹפְקֶת לְבַעִילַת זָנוּת הָיָא, מֵאַחֵר שְׂאִין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין לוֹ בַּהּ, שֶׁהָרִי הוֹקְשׁוֹ לְחִמּוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרִאשִׁית כב ה) שָׁבוּ לָכֶם פֶּה עִם הַחִמּוֹר, עִם הַדּוֹמָה לְחִמּוֹר. וְלֹא יִסַּב גְּבִירָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְתָּא אִמָּא, שְׂאִף הוּא נַעֲשֶׂה קִדָּשׁ עַל יָדָהּ, שֶׁכֵּל בַּעִילוֹתָיו בַּעִילוֹת זָנוּת, שְׂאִין קִדּוּשִׁין תּוֹפְסִין לוֹ בַּהּ:

(יט) לֹא־תִבְיֵא אֶתְנָן זִוְנָה נָתַן לָהּ טִלָּה בְּאַתְנָנָה, פִּסּוֹל לְהַקְרִיבָה וּמִחִיר כְּלָב הַחֲלִיף שֶׁהָא בְּכָל בֵּית יִקּוֹק אֱלֹהֶיךָ לְכַלְגֵּד כִּי תוֹעֲבַת יִקּוֹק אֱלֹהֶיךָ גַּם־שְׁנֵיהֶם. לְרַבּוֹת שִׁינוּיָהֶם, כְּגוֹן חֲטִיִּם וְעִשָּׂאן סִלַּת: ס

(כ) לֹא־תִשְׂיֵךְ לְאִחֶיךָ נִשְׁךְ בְּסֹף נִשְׁךְ אֶכֶל לְשֹׁךְ כְּלִדְבָר אֲשֶׁר יִשְׁךָ: לֹא תִסִּיר. אֲזַהֲרָה לָלוֹה שְׁלֹא יִתֵּן רַבִּית לְמִלוּה, וְאַחֵר כִּךְ אֲזַהֲרָה לְמִלוּה (וְיִקְרָא כֹה לִז) אֶת כֶּסֶף לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנִשְׁךָ:

(כא) לְנִכְרֵי תִשְׂיֵךְ וְלִאֲחִיךָ לֹא תִשְׂיֵךְ, לְנִכְרֵי תִסִּיר. וְלֹא לְאַחֲרִי. לֹא הָבֵא מִכָּל עֲשֵׂה, עֲשֵׂה, לְעַבּוֹר עָלָיו בְּשֵׁנִי לְאוּיִן וְעֲשֵׂה לְמַעַן יִכְרֹךְ יִקּוֹק אֱלֹהֶיךָ בְּכָל מִשְׁלַח יָדְךָ עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה בֹּאֲשָׁמָה לְרִשְׁתָּהּ: ס

(כב) כִּי־תִדְרֹךְ נִדְרִי לִיקּוֹק אֱלֹהֶיךָ לֹא תִאֲחֹר לְשִׁלְמוֹ שְׁלֹשָׁה רִגְלִים. וְלִמְדוּהוּ רַבּוּתָיו מִן הַמִּקְרָא כִּי־דִרְשָׁנוּ יִקּוֹק אֱלֹהֶיךָ מִעֲמֹךְ וְהָיָה בְּךָ חֲטָא:

(כג) וְכִי תִחַדֵּל לְגִיד לֹא־יִהְיֶה בְּךָ חֲטָא:

(כד) מוֹצֵא שְׁפָתַיךָ תִּשְׁמֹר וְעֵשִׂיתָ כְּאֲשֶׁר נִדְרַתָּ לִיקּוֹק אֱלֹהֶיךָ נִדְבָּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ: מוֹלָא שְׁפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעֵשִׂיתָ. לִיתֵּן עֲשֵׂה עַל לֹא תַעֲשֶׂה: ס

*

חמישי

(כה) כִּי תִבָּא בְּכֶרֶם רִעֶךָ בְּפוֹעַל הַכְּתוּב מִדְּבַר וְאַכְלַתָּ עֲנָבִים כְּנַפְשֶׁךָ כִּמֹּה שֶׁתִּרְצֶה שְׁבָעֶךָ וְלֹא אֲכִילָה גִסָּה וְאֶל־כְּלִיךָ לֹא תִתֵּן. מִכָּאן שֶׁלֹּא דְּבַרָה תוֹרָה אֲלֵא בִּשְׁעַת הַבְּצִיר, בְּזִמְנָה שֶׁאֵתָּה נֹתֵן לְכִלּוֹי שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, אֲבֵל אִם שִׁכְרוֹ לְעַדּוֹר וְלִקְשָׁקֶשׁ, אִינוֹ אוֹכֵל: ס

(כו) כִּי תִבָּא בְּקִמָּת רִעֶךָ אִף זֹה בְּפוֹעַל הַכְּתוּב מִדְּבַר וְקִטְפַתָּ מְלִילָת בִּידֶךָ וְחִרְמִשׁ לֹא תִנִּיף עַל קִמָּת רִעֶךָ: ס

פרק כד

(א) כִּי־יִקָּח אִישׁ אִשָּׁה וּבָעֻלָּה וְהָיָה אִסְרָא תִמְצָאָתָן בְּעֵינָיו כִּי־מִצָּא בָּהּ עֲרוֹת דְּבַר מִצְוָה עָלָיו [לְגַרְשָׁהּ] שֶׁלֹּא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו וְכָתֵב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתוֹת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְחָה מִבֵּיתוֹ:

(ב) ויצאה מביתו והלכה לאיש אחר. אין זה בן זוגו של ראשון, הוא הוציא רשעה מתוך ביתו וזה הכניסה:

(ג) וּשְׁמֵאֵהָ הָאִישׁ הָאֲחֵרֹן וְכַתֵּב לָהּ סֵפֶר בְּרִיתָתָא וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְחָהּ מִבֵּיתָא אֹד כִּי יְמוֹת הָאִישׁ הָאֲחֵרֹן אֲשֶׁר־לָקְחָהּ לֹא לְאִשָּׁה: וּשְׁמֵאֵהָ הָאִישׁ הָאֲחֵרֹן. הַכְּתוּב מְבַשֵּׂר שְׂסוּפוֹ לְשִׁנְאוֹתָהּ, וְאִם לֹא קוֹבְרָתוֹ, שְׁמֵאֵהָ אוֹ כִּי יְמוֹת:

(ד) לאִיוֹכֵל בַּעֲלָה הָרֹאשׁוֹן אֲשֶׁר־שָׁלַח לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ לְהִיּוֹת לוֹ לְאִשָּׁה
אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִטְמָאָה לְרִבּוֹת סוּטָה שֶׁנִּסְתַּרְתָּה בְּרִיתָוָעָבָה הוּא לִפְנֵי יִקְוָה
 וְלֹא תִחְשַׂא אֶת־הָרֹאשׁ אֲשֶׁר יִקְוָה אֱלֹהִיךָ נָתַן לָךְ נִחְלָה: ס

עשי

(ה) כִּי־יָקַח אִישׁ אִשָּׁה חֲדָשָׁה שֶׁהִיא חֲדָשָׁה לוֹ, וּאִפִּילוֹ אֲלֻמְנָה, פָּרַט לַמַּחְזִיר גְּרוּשָׁתוֹ לֹא יֵצֵא בַּצֵּבָא וְלֹא־יַעֲבֹר עָלָיו דְּבַר הַצָּבָא לְכָל־דְּבַר שֶׁהוּא צוֹרֵךְ הַצָּבָא, לֹא לִסְפֵּק מִיָּם וּמִזֶּמֶן וְלֹא לִתְקַן דְּרָכִים. אֲבָל הַחֲזוּזִים מַעֲרִיכֵי הַמַּלְחָמָה עַל פִּי כְּהֵן, כְּגוֹן בְּנֵה בֵּית וְלֹא חָנֹכוֹ אוֹ אֶרֶס אִשָּׁה וְלֹא לִקְחָהּ, מְסַפִּיקִין מִיָּם וּמִזֶּמֶן וּמִתְקַנִּין אֶת הַדְּרָכִים.

נָקִי יִהְיֶה לְבַיְתוֹ שָׁנָה אַחֶת, יִהְיֶה כְּלִיתוֹ. אִף בִּשְׂבִיל בֵּיתוֹ, אִם בְּנֵה בֵּית וּחְנוּ וְאִם נָטַע כֶּרֶם וּחְלָלוּ, אִינוּ זֶז מִבֵּיתוֹ בִּשְׂבִיל צוּרֵי הַמִּלְחָמָה. לְכִיתוֹ. זֶה בֵּיתוֹ. יִהְיֶה. לְרִבּוֹת אֶת כְּרָמוֹ, וְשִׁמַּח אֶת־אִשְׁתּוֹ וְאֶשְׂרָלָקָהּ: וְשִׁמַּח יִשְׁמַח אֶת אִשְׁתּוֹ. וְתִרְגְּמוּ מִיַּד יֵת אֶת־תִּיהָ. וְהִמְתַּרְגֵּם יוֹחִיד עִם אֶת־תִּיהָ, טוֹעָה הוּא, שְׂאִין זֶה תִּרְגֹּם שֶׁל וְשִׁמַּח, אֲלֵא שֶׁל וְשִׁמַּח:

(ו) **לֹא־יִחְבֹּל** אם בא למשכנו על חובו בבית דין, לא ימשכנו בדברים שעושים בהן אוכל נפש **רְחִים** היא התחתונה **וּרְכָב** היא העליונה **כִּי נֶפֶשׁ הוּא חֲבֹל**: ס

(ז) **כִּי־יִמָּצֵא** אִישׁ גֵּבַב נֶפֶשׁ מֵאַחֲיוֹ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי יִמָּלֵא. בַּעֲדֵיהֶם וְהִתְעַמְרֵבוּ אִינוּ חַיִּיב עַד שִׁישְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וּמִכְרוֹ וּמִתְּהַנֵּב הָהוּא וּבַעֲרַת הָרֶעַ מִקִּרְבּוֹ:

(ח) הַשָּׁמֶר בְּנֶגַע־הַצִּרְעָת שֶׁלֹא תִלּוֹשׁ סִימִי טוֹמָאָה, וְלֹא תִקּוֹץ אֶת הַבְּהֵרֶת לְשָׁמֶר מֵאֵד וְלַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר־יֹדוּ אֶתְכֶם הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם אִם לְהִסְגִּיר, אִם לְהַחֲלִיט, אִם לִטְהַר כְּאִשּׁר צִוִּיתָם תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת:

(ט) זָכוֹר אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה יְיָ לְמִרְיָם בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם. אִם בַּת לְהַזְהֵר שֶׁלֹּא תִלְקַח בְּצִרְעָתָהּ, אֶל תִּסְפֹּר לִשְׁנוֹן הָרַע. זָכוֹר הַעֲשׂוֹי לְמִרְיָם שֶׁדִּבְרָה בְּאֶחִיהָ וּלְקַתָּה בְּנִגְעִים: ס

(י) **כִּי־תֵשֶׁה בְּרַעַךְ** תִּחְבֹּב בַּחֲבֹרְךָ **מִשָּׂאתָ מְאֹדָּה** חֹבֵב שֶׁל כָּלֹם לֹא־
תָבֹא אֶל־בֵּיתוֹ לַעֲבֹט עִבְטוֹ:

(יא) בַּחוּץ תַּעֲמֹד וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אָתָּה נֹשֶׂה בּוֹ יוֹצֵא אֶת־הָעֶבֶד:
הַחוּצָה:

(יב) ואסאיש עני הוא לא תשכב בעבטו. לא תשכב ועבוטו אצלך:

(יג) הִשָּׁב תִּשָּׁב לֹא אֶת־הָעֹבֹט כְּבֹא הַשָּׁמֶשׁ וְשָׁכַב בְּשִׁלְמָתוֹ, כְּכֹא הַשָּׁמֶשׁ. אם כסות לילה הוא. ואם כסות יום החזירהו בבוקר, וכבר כתוב בואלה המשפטים (שמות כב כה) עד בא השמש תשיבנו לו, כל היום

4

(א) כִּי־יִהְיֶה רִיב בֵּין אָנָשִׁים וְנִגְשׁוּ אֶל־הַמִּשְׁפָּט, כִּי יִהְיֶה רִיב. סופם להיות נגשים אל המשפט. אמור מעתה, אין שלום יוצא מתוך מריבה, מי גרם ללוט לפרוש מן הצדיק, הוי אומר זו מריבה וּשְׁפָטִים וְהַצְדִּיקוּ אֶת־הַצְדִּיק וְהַרְשִׁיעוּ אֶת־הַרָשָׁע. יכול כל המתחייבין בדין לוקין, תלמוד לומר (פסוק הבא) והיה אם בן הכות הרשע, פעמים לוקה ופעמים אינו לוקה. ומי הוא הלוקה, למד מן הענין (להלן פסוק ד), לא תחסום שור בדישו, לאו שלא ניתק לעשה:

(ב) וְהָיָה אִם־בֶּן הָכֹת הַרָשָׁע, וְהַפִּילוּ הַשֹּׁפֵט מִלִּמַּד שֶׁאֵין מִלִּקֵּין אוֹתוֹ לא עומד ולא יושב אלא מוטה וְהִכְהוּ לִפְנֵי כָדִי רָשָׁעוֹתָ וְלֹאֲחֵרִיו כְּדִי שֶׁתִּים. מכאן אמרו, מלקין אותו שתי ידות מלאחריו ושליש מלפניו בַּמִּסְפָּר. ואינו נקוד בַּמִּסְפָּר, למד שהוא דבוק, לומר במספר ארבעים ולא ארבעים שלמים, אלא מנין שהוא סוכם ומשלים לארבעים, והן ארבעים חסר אחת:

(ג) אֲרַבְעִים יָבִנוּ לֹא יִסְיף מִכָּאן אֲזַהֲרָה לִמְכָּה אֶת חֲבֵרוֹ פְּרִיטִיף לְהַכֹּתוֹ עַל־אַלְהָ מִכָּה רַבָּה וְנִקְלָה אַחֲרָיָה לְעֵינָיָהּ: ונקלה אחיך לעיניך: כל היום קוראו רשע, ומשלוקה קראו אחיך:

(ד) לֹא־תִחָסֵם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ. דיבר הכתוב בהווה, והוא הדין לכל בהמה חיה ועוף העושים במלאכה שהיא בדבר מאכל. אם כן למה נאמר שור, להוציא את האדם:

כְּדִישׁוֹ. יכול יחסמו מבחוץ, תלמוד לומר לא תחסום שור מכל מקום, ולמה נאמר דיש, לומר לך מה דיש מיוחד דבר שלא נגמרה מלאכתו וגדולו מן הארץ, אף כל כיוצא בו, יצא החולב והמגבן והמחבץ שאין גדולו מן הארץ, יצא הלש והמקטף שנגמרה מלאכתו לחלה, יצא הבודל בתמרים ובגרוגרות שנגמרה מלאכתן למעשר: ס

(ה) כִּי־יִשְׁבּוּ אָחִים יַחְדָּו שֶׁהִיָּתָה לָהֶם יְשִׁיבָה אַחַת בַּעֲלֹם, פֶּרֶט לֹאֲשֶׁת אֲחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בַּעֲלֹמָה. יחדיו. המיוחדים בנחלה, פרט לאחיו מן האם וּמֵת אֶחָד מֵהֶם וְבֶן אֵין־לּוֹ עֵיין עָלָיו, בן או בת, או בן הבן, או בת הבן, או בן הבת, או בת הבת לֹאֲשֶׁת־הַמֵּת הַחֹצֶצָה לֹאֲשֶׁת זֶר יִכְמֹה יָבֵא עָלֶיהָ וְלִקְחָהּ לוֹ לֹאֲשָׁה וְיִבְמֶה:

(ו) וְהָיָה הַבְּכוֹר גָּדוֹל הָאֲחִים הוּא מֵיִבָּם אוֹתָהּ אֲשֶׁר תִּלָּד פֶּרֶט לאילונית שאינה יולדת יָקוּם עַל־שֵׁם אָחִיו הַמֵּת זֶה שִׁיבָם אֶת אֲשֶׁתוֹ יִטוֹל נַחֲלַת הַמֵּת בְּנִכְסֵי אָבִיו וְלֹא־יִמְתָּה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל: וְלֹא יִמָּחֶה שְׁמוֹ. פרט לאשת סריס ששמו מחוי:

(ז) וְאִם־לֹא יִחַפֵּץ הָאִישׁ לִקְחָתָהּ אֶת־יְבָמָתוֹ וְעַלְתָּהּ יְבָמָתוֹ הַשְּׂעִרָה כְּתָרְגוֹמוֹ לְתַרְעֵי בֵּית דִּינָא אֶל־הַזִּקְנִים וְאָמְרָה מֵאֵן יְבָמִי לְהִקָּים לְאָחִיו שֵׁם בִּישְׂרָאֵל לֹא אָבָה יְבָמִי:

(ח) וְקָרָאֲלוּ וְקָנְעִירוּ וְדָבְרוּ אֵלָיו וְעָמַד בַּעֲמִידָה וְאָמַר לֹא תִפְצָתִי לִקְחָתָהּ: וְאָמַר. בלשון הקודש, ואף היא דבריה בלשון הקודש:

(ט) וְנִגְשָׁה יְבָמָתוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזִּקְנִים וְחִלְצָה נַעֲלָה מֵעַל רִגְלָו וְיִרְקָה בְּפָנָיו עַל גְּבִי קִרְקַע וְעָנְתָהּ וְאָמְרָה כִּכָּה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יִבְנֶה אֶת־בֵּית אָחִיו: אִשָּׁר לֹא יִבְנֶה. מכאן למי שחלץ שלא יחזור ויבנם, דלא כתיב אשר לא בנה, אלא אשר לא יבנה, כיון שלא בנה שוב לא יבנה:

(י) וְנִקְרָא שְׁמוֹ בִּישְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנַּעֲלָה. מצוה על כל העומדים שם לומר חלוץ הנעל: ס

(יא) כִּי־יִנָּצוּ אָנָשִׁים יַחְדָּו וְאָחִיו וְקָרְבָּה אֶשֶׁת הָאָחִיד לְהַצִּיל אֶת־אִישָׁהּ מִיַּד מִכָּהוּ, כִּי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים. סופן לבא לידי מכות, כמו שנאמר מיד מכהו, אין שלום יוצא מתוך ידי מצות וְשִׁלַּחַת יָדָהּ וְהַחֲזִיקָה בַּמִּבְשָׁיו:

(יב) וְקִצְרָתָהּ אֶת־כַּפָּהּ לֹא תַחֲסֹס עֵינָיָהּ: וקטטה את כפה. ממון דמי בשתו, הכל לפי המבייש והמתבייש. או אינו אלא ידה ממש, נאמר כאן לא תחוס, ונאמר להלן בעדים זוממין (לעיל יט כא) לא תחוס, מה להלן ממון, אף כאן ממון: ס

(יג) לֹא־יִהְיֶה לָךְ בְּכִיסְךָ אֶבֶן וְאֶבֶן מִשְׁקָלוֹת גְּדוֹלָה וְקִטְנָה. גדולה שמכחשת את הקטנה, שלא יהא נוטל בגדולה ומחזיר בקטנה: ס

(יד) לֹא־יִהְיֶה לָךְ בְּבִיתְךָ אֵיפָה וְאֵיפָה גְּדוֹלָה וְקִטְנָה: לֹא יִהְיֶה לָךְ. אם עשית כן לא יהיה לך כלום:

(טו) אֶבֶן שְׁלֵמָה וְצִדְקָה יִהְיֶה־לָּךְ אם עשית כן יהיה לך הרבה אֵיפָה שְׁלֵמָה וְצִדְקָה יִהְיֶה־לָּךְ לְמַעַן יִצְרִיכֶנּוּ יָמֶיךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־יִקְנֶה אֶל־הָיָד נָתַן לָךְ:

(טז) כִּי תִעָשֶׂת יִקְנֶה אֶל־הָיָד כֹּל־עֲשֵׂה אֶלָּה כֹּל עֲשֵׂה עוֹלָם: פ

מַפְטִיר (יז) זָכוֹר אֶת אֲשֶׁר־עָשִׂה לָךְ עִמָּלְךָ בְּדֶרֶךְ בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרַיִם: זכור את אשר עשה לך. אם שקרת במדות ובמשקלות הוי דואג מגריו האויב, שנאמר (משלי יא א) מאזני מרמה תועבת ה', וכתוב בתריה בא זדון ויבא קלון:

(יח) אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדֶרֶךְ לִשׁוֹן מִקְרָה. דבר אחר לשון קרי וטומאה, שהיה מטמאן במשכב זכור. דבר אחר לשון קור וחום, צננך והפשירך מרתיחתך, שהיו כל האומות יראים להלחם בכם ובא זה והתחיל והראה מקום לאחרים. משל לאמבטי רותחת שאין כל בריה יכולה לירד בתוכה, בא בן בליעל אחד קפץ וירד לתוכה, אף על פי שנוכה, הקרה אותה בפני אחרים וַיִּזְנֶב בָּךְ מַכַּת זָנָב, חותך מילות וזורק כלפי מעלה כֹּל־הַנִּחְשָׁלִים אַחֲרֶיךָ חֲסִרִי כֹחַ מַחֲמַת חֲטָאִם, שהיה הענן פולטן וְאֶת־הָעֵפִי וַיִּגַּע עִיף בַּצִּמָּה, דכתיב (שמות יז ג) ויצאם שם העם למים, וכתוב אחריו ויבא עמלק. וַיִּגַּע. בדרך וְלֹא יָרָא אֱלֹהִים: וְלֹא יָרָא. עמלק, אלהים, מלהרע לך:

(יט) וְהָיָה בְּהִנָּחֶיךָ יִקְנֶה אֶל־הָיָד לָךְ מִכָּל־אֲיִבֶיךָ מִסָּבִיב בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר יִקְנֶה אֶל־הָיָד נָתַן לָךְ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ תִּמְחָה אֶת־זִכְרֵךְ עִמָּלְךָ מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא תִשָּׁכַח: תמחה את זכר עמלק. מאיש ועד אשה, מעולל ועד יונק, משור ועד שה (שמואל א' טו ג), שלא יהא שם עמלק זכר אפילו על הבהמה, לומר בהמה זו משל עמלק היתה: פ

את כללי העריכה ניתן לראות במבוא לגליון פרשת בראשית.

כל הזכויות שמורות. ©

ניתן להשיג את הגליון (וכן גליונות קודמים) במאגר העלונים הממוחשב של 'דרשו'

מהדורת כתב רש"י - ניתן להשיג בעמדות ובאתר של קול הלשון, תחת הכותרת 'חומש עם רש"י משולב'

וכן ניתן להשיג במייל - 2711526@GMAIL.COM

יש מהדורה בכתב גדול יותר - להשיג במייל הנ"ל

הארות הערות ותיקוני טעויות יתקבלו בברכה 05276-13331